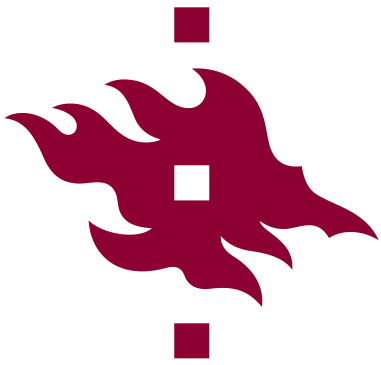

Hyvän välitystuomion tunnusmerkit

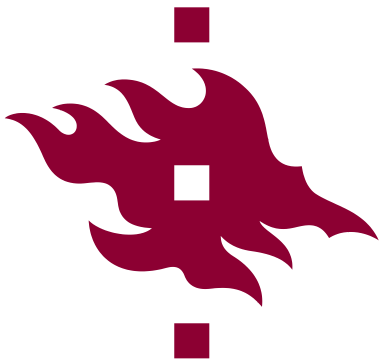
Ville Pönkä

Yksityisoikeuden professori,
Lunastuslautakunnan puheenjohtaja

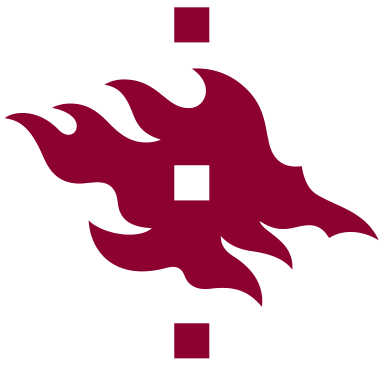
Kymmenen ajankohtaista huomiota lunastusmenettelyistä

1. Lunastusmenettelyiden määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.
 - ”Eriyistapauksia” on ollut viime vuosina jonkin verran. → Golfosakeyhtiöt, vesivoimayhtiöt, jätehuoltoyhtiöt, keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt jne.
 - Myös ”erityiskysymysten” määrä on lisääntynyt → Mm. negatiivinen lunastushinta.
2. Sulautumiseen ja jakautumiseen liittyvä lunastaminen on yhä erittäin harvinaista.
3. Vuosina 2010–2014 vain n. 10 %:ssa tapauksista määrättiin kolme välimiestä. → Sen sijaan viimeisten vuosien aikana kolmen kokoonpanoja on nimetty noin yhdessä tapauksessa kolmesta.

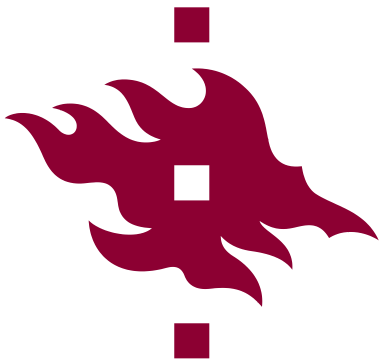
Kymmenen ajankohtaista huomiota lunastusmenettelyistä

4. OYL:n sallimasta poikkeamasta huolimatta uskottua miestä pidetään lähtökohtaisesti tarpeellisena. → Poikkeuksia vuosilta 2020–2017 : Kiinteistö Oy Helsingin Bulevardi 22 (2019); Normet Group Oy (2018); NOMO Technologies Oy (2017) ja Gumböle Golf Oy (2017).
5. Lunastusta vaatii lähes aina enemmistöosakkeenomistaja. → Vrt. mm. Picodeon Ltd Oy, 31.1.2018. → Vastaavasti Ruotsissa on hyvin poikkeuksellista, että aloite tulee vähemmistöosakkeenomistajalta.
6. Lunastusmenettelyn päättyminen hakemuksen peruuttamiseen / sovinnon vahvistamiseen ei ole mitenkään harvinaista. → N. 10–15 % hakemuksista peruutetaan.

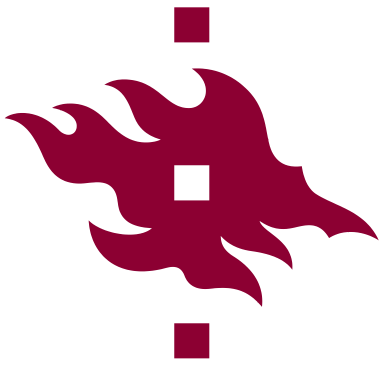
Kymmenen ajankohtaista huomiota lunastusmenettelyistä

7. Erilaiset prosessuaaliset kysymykset näyttäisivät nousevan lunastusmenettelyissä yhä useammin esille.
- Hankala kysymys on tietenkin se, missä määrin VML:a sovelletaan lunastusmenettelyyn.
 - Moni tuntuisi ajattelevan, että Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysäännöistä voidaan hakea tukea.
 - Välimieskäytännöllä on yhä merkitystä ja eräillä lunastustuomioilla on lähes ennakkopäätösluontoista vaikutusta välimiesten ja uskottujen miesten toimintaan.
 - Suullisen käsittelyn järjestäminen ei ole välttämätöntä ja nykyään se jätetään monesti pitämättä. → Ks. mm. Rautaruukki Oyj, 22.12.2014; Pirkanmaan Kaukokiito Oy, 16.8.2017; Gumböle Golf Oy 24.4.2018; DNA Oyj, 30.3.2020; Silmäasema Oyj 23.6.2020 ja Hoivatilat Oyj 1.7.2020. → Ruotsissa suullista käsittelyä ei järjestetä käytännössä koskaan.

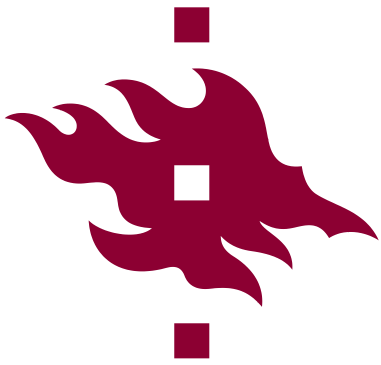
Kymmenen ajankohtaista huomiota lunastusmenettelyistä

8. Vakuusmenettelyyn liittyvät lunastusoikeuden riitautukset olivat 2010-luvulla varsin yleisiä:
- Osakkeita on annettu suunnatusti ilman painavaa taloudellista syytä ja annin seurauksena lunastusraja on ylittynyt. → Rosk'n Roll Oy Ab, 9.5.2018 ja KKO 2018:19.
 - Yhtiöjärjestyksen lunastuslauseketta on rikottu ja jos lunastusoikeutta olisi tarjottu, sitä olisi käytetty eikä OYL 18:1.1:ssa tarkoitettu lunastusraja ei olisi ylittynyt.
 - Lunastusrajan ylittymisen kannalta ratkaisevaa osakekauppaa rasittaa oikeustoimipillinen pätemättömyysperuste. → Accountor Oy, 18.4.2013 ja Kiinteistö Oy Kultakivenlahti, 11.12.2013.
 - Osakassopimuksessa on sovittu, ettei lunastusoikeutta käytetä. → Picodeon Ltd Oy, 31.1.2018 ja NJA 2011 s. 429.

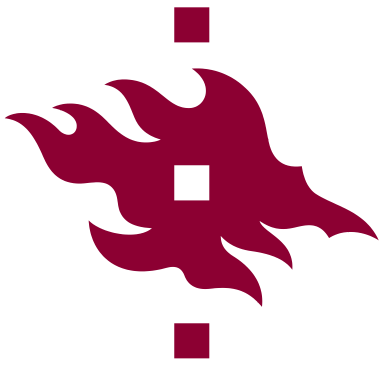
Kymmenen ajankohtaista huomiota lunastusmenettelyistä

9. Myös lunastuslautakunnan toimivalta on toisinaan kiistetty esimerkiksi sillä perusteella, että hakemus on ollut ennenaikainen ja kohdeyhtiöön ei sovelleta OYL:a. → Lunastuslautakunta luonnollisesti tutkii sille tulleet hakemukset, mutta tämä tutkinta rajoittuu – ellei asiaan liity jotain todella epätavallista – asianosaisten toimittamaan aineistoon.
10. Kiinnostus ulkomaista oikeutta kohtaan on lisääntynyt. → Ruotsalaiseen välimieskäytäntöön on toisinaan viitattu kotimaisissa lunastustuomioissa. → Ks. mm. Biotie Therapies Oyj, 25.11.2016 ja Comptel Oyj, 26.7.2017.

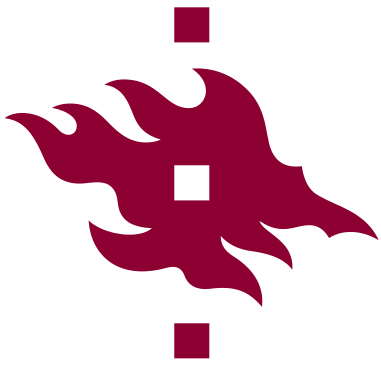
Johdanto alustuksen pääteemaan

- Millainen on ”hyvä välitystuomio”?
 - Lunastusriidassa on muistettava, että välitystuomiota lukevat usein myös maallikot (vähemmistöosakkeenomistajat). → Välitystuomio tulisi siis kirjoittaa niin, että maallikotkin ymmärtävät, mistä jutussa on kyse ja miten välimiesoikeus on päätynyt määrätynlaiseen lopputulokseen.
 - Lisäksi on muistettava, että lunastustuomiot ovat julkisia ja ne voi riitauttaa aineellisoikeudellisin perustein.
 - Hyvä välitystuomio on kielellisesti virheetön, sisällöllisesti ja muodollisesti johdonmukainen ja siinä on otettu riittävällä tarkkuudella kantaa jokaiseen relevanttiin oikeuskysymyksiin. → Hyvä välitystuomio ei ole välttämättä sama asia kuin hyvin pitkä ja seikkaperäinen välitystuomio.

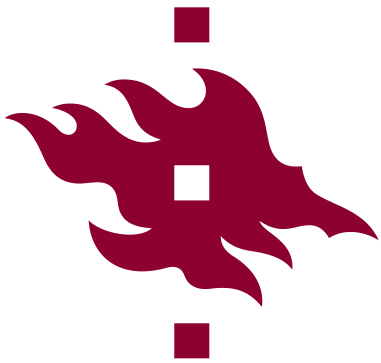
Johdanto alustuksen pääteemaan

- Hyvästä välitystuomiosta tulee täysin riidattomasti ilmi, tuomion lopputulema. → Tuomiolauselmaan on kiinnitettävä erityistä huomiota ja sen on oltava yhdenmukainen välitystuomion perusteluiden kanssa.
- Alustuksessa käsiteltäviä teemoja ovat
 1. Välitystuomion rakenne
 2. Käsittelyratkaisut
 3. Tuomiolauselman rakenne
 4. Välimiesoikeuden ja uskotun miehen palkkio sekä asianosaisten oikeudenkäyntikulut
 5. Muutoksenhakuohjaus

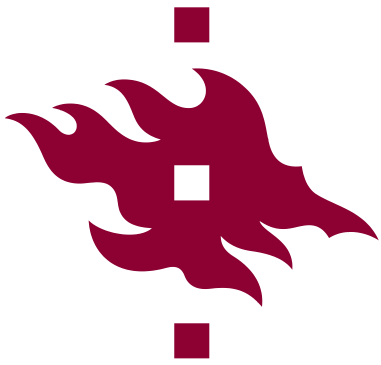
1. Väilitystuomion rakenne (1/4)

- Väilitystuomioiden rakenteet lunastusriidoissa vaihtelevat jonkin verran. → On tuskin olemassa yhtä oikeaa tapaa kirjoittaa väilitystuomio, mutta sen tulisi joka tapauksessa sisältää seuraavat elementit:
 1. Johdanto-osa
 - Otsikkosivu ja sisällysluettelo
 - Asian lyhyt kuvaus, asianosaistiedot (lunastaja ja aktiiviset/tunnetut vähemmistöosakkeenomistajat) sekä uskotun miehen ja välimiehen tiedot
 2. Yhteenvedo välimiesmenettelystä
 - Lunastusoikeudesta/velvollisuudesta ilmoittaminen ja ilmoituksen rekisteröinti (OYL 18:2)
 - Uskotun miehen määrääminen ja välimiesoikeuden asettaminen (OYL 18:4.1 ja 5.1)

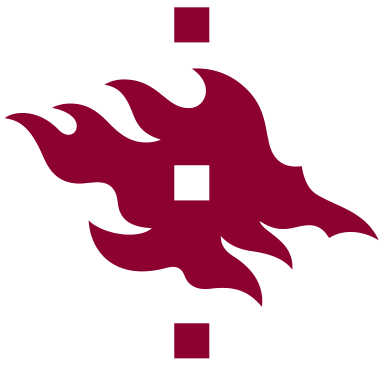
1. Väilitystuomion rakenne (2/4)

- Menettelyn vireilletulo (OYL 18:4.2)
 - Miten ja milloin menettely on tullut vireille? → Esim. Okmetic Oyj, 30.1.2017: ”Menettely on tullut vireille, kun Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnalle tehtyä hakemusta koskeva ilmoitus julkaistiin Virallisessa lehdessä X.X.XXXX.”
- Välimiehen esteettömyys
- Lyhyt kuvaus järjestäytymisistunnosta ja/tai ohjekirjeestä
 - Väilitystuomioon on tuskin tarkoituksenmukaista liittää ohjekirjettä sellaisenaan. → Myös järjestäytymisistunnon seikkaperäinen kuvaaminen on usein turhaa.
- Suullinen käsittely
 - Huom! Välimiesmenettelyn juridinen sijaintipaikka ja suullisen käsittelyn paikka ei ole välttämättä sama.
 - Missä ja milloin suullinen käsittely on pidetty ja mitä siellä on pääpiirteissään tapahtunut (ketä on kuultu jne.)?

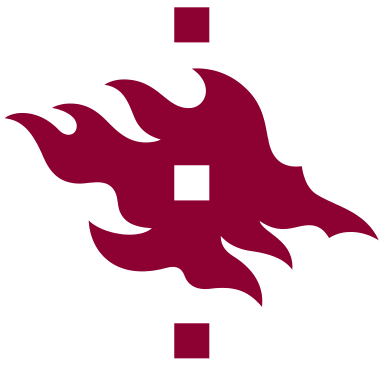
1. Väilitystuomion rakenne (3/4)

- Jos suullista käsittelyä ei ole pidetty, myös tämä on syytä tuoda ilmi väilitystuomiossa. → Valitettavasti näin ei aina ole tehty.
 - Muut tiedoksiannot (OYL 18:9.1)
 - Välimiesmenettelyn aikana tiedoksiannot on toimitettava sellaisille aktiivisille vähemmistöosakkeenomistajille, jotka ovat käyttäneet menettelyssä puhevaltaa tai muuten sitä varten ilmoittautuneet. → Tämä voinee olla tarkoituksenmukaista todeta väilitystuomiossa.
 - ”Aktiivisen vähemmistöosakkeenomistajan” käsitettä lienee tulkittava laajentavasti. → Joskus näiden mainitseminen nimeltä on paikallaan.
 - Välimiesmenettelyn päättyneeksi julistaminen
 - Miten ja milloin menettely on julistettu päättyneeksi sekä mitä oikeusvaikutuksia julistuksella on?
- ### 3. Käsittelyratkaisut
- Käsittelyratkaisut on syytä referoida lyhyesti väilitystuomiossa. → Käsittelyratkaisut voidaan myös ottaa tuomioon sellaisenaan, jos ne ovat kompakteja. → Joskus käsittelyratkaisut on koottu tuomion liitteiksi.

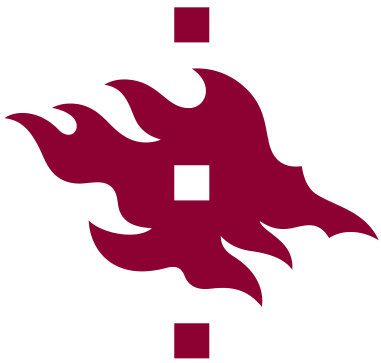
1. Väilitystuomion rakenne (4/4)

4. Asianosaisten ja uskotun miehen vaatimukset
 - Vaatimukset perusteluineen
 - Lausumat
 - Uskotun miehen palkkio- ja kuluvaatimukset
 - Asianosaisten oikeudenkäyntikuluvaatimukset
5. Asianosaisten ja uskotun miehen todisteet (teemoineen)
6. Välimiesoikeuden ratkaisu
 - Perustelut
 - Tuomiolauselma
7. Muut OYL 18:9–10:n mukaiset asiat
 - Väilitystuomion jakelu, rekisteröinti ja muutoksenhaku

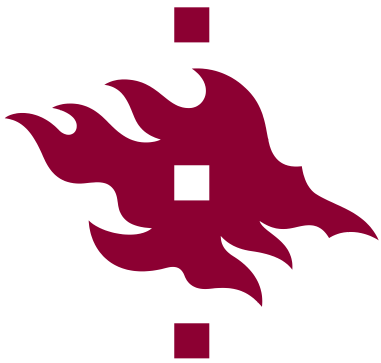
2. Käsittelyratkaisut (1/3)

- Käsittelyratkaisut ovat hyvin tavanomaisia OYL 18 luvun mukaisissa lunastusmenettelyissä.
- Käsittelyratkaisu voi koskea mm.
 - Vakuuden asettamista
 - Välimiehen esteettömyyden ratkaisemista
 - Välimiesmenettelyn paikkaa ja vireilletuloa
 - Välimiesoikeuden toimivaltaa
 - Vähemmistöosakkeenomistajaksi ilmoittautuneen asianosaisasemaa
 - Editiovaatimusta
- Mikä on käsittelyratkaisu?
 - Käsittelyratkaisun oikeudellista luonnetta on käsitelty oikeuskirjallisuudessa varsin vähänlaisesti.

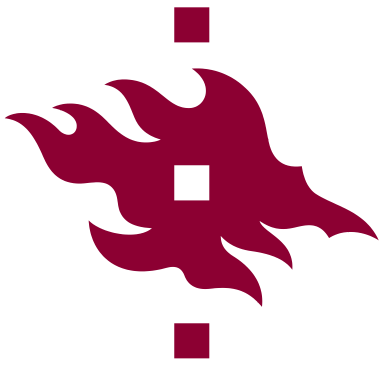
2. Käsittelyratkaisut (2/3)

- Käsittelyratkaisu (josta käytetään myös nimitystä ”väliratkaisu” ja ”välipäätös”) on eräänlainen OK 24:6.2:iin rinnastuva lausuma:
 - ”Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä ratkaista erikseen välituomiolla myös sellaisen samaa vaatimusta koskevan kysymyksen, jonka selvittämisestä vaatimuksen ratkaiseminen muilta osin riippuu. Välituomion saa tällöin vain erityisestä syystä antaa vastoin toisen asianosaisen tahtoa. Tässä momentissa tarkoitettuun välituomioon saa hakea muutosta erikseen ainoastaan, jos asian käsittely muilta osin välituomion antamisen johdosta on tarpeetonta. Muussa tapauksessa momentissa tarkoitettuun välituomioon saa hakea muutosta ainoastaan haettaessa muutosta asian lopulliseen ratkaisuun.”
 - Käsittelyratkaisu ei sen sijaan rinnastu VML 34–35 §:ssä tarkoitettuun väli- tai osatuomioon. → Niitä annetaan lunastusriidoissa todella harvoin.

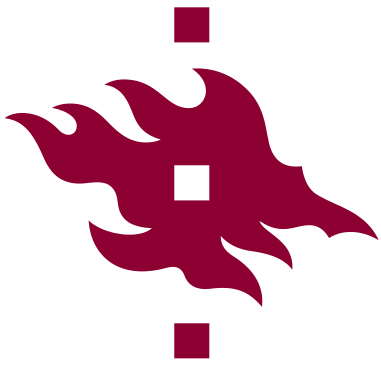
2. Käsittelyratkaisut (3/3)

- Käsittelyratkaisuun ei ole mahdollista hakea muutosta, mistä on syytä ottaa nimenomainen maininta ratkaisuun. → Käsittelyratkaisua koskeva muutoksenhakuoikeus avautuu vasta lopullisen välitystuomion antamisen yhteydessä.
- Tulisiko käsittelyratkaisua koskevaa moiteoikeutta laajentaa? → Vrt. Ruotsi.
- Huom! Käsittelyratkaisu ei saa mitään normatiivista tukea OYL:sta eikä siinä ole otettu myöskään kantaa esim. vakuusratkaisun muotoon tai nimikkeeseen.

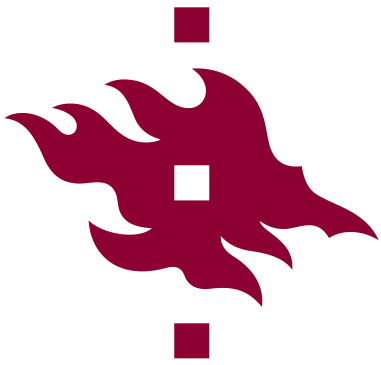
3. Tuomiolauselman rakenne (1/2)

- Tuomiolauselmasta tulee ilmetä ainakin seuraavat seikat:
 1. **Lunastusoikeus** → Välimiesoikeus vahvistaa, että OYL 18:1:ssä tarkoitettu lunastusoikeus on olemassa.
 2. **Lunastushinta** → Välimiesoikeus vahvistaa, että OYL 18:7.1, 2 tai 3:ssa tarkoitettu osakkeen käypä lunastushinta on X euroa osakkeelta.
 - Lunastushinta on maksettava kuukauden kuluessa siitä, kun välitystuomio on saanut lainvoiman (OYL 18:11.1).
 - Jos osakkeet eivät ole siirtyneet lunastajalle OYL 18:6:n mukaisesti, osake siirtyy tälle lunastushinnan suorittamisella (OYL 18:11.1).
 3. **Korko lunastushinnalle** → Välimiesoikeus velvoittaa X:n maksamaan lunastushinnalle vuotuista korkoa KorkoL 12 §:ssä tarkoitetun kulloinkin voimassaolevan viitekoron mukaisesti. Korkoa maksetaan X alkaen siihen asti, kunnes kuukausi on kulunut välitystuomion lainvoimaiseksi tulemisesta tai kunnes lunastushinta ja sille kertynyt korko on sitä ennen maksettu.
 - Viivästyneelle lunastushinnalle korkoineen on maksettava KorkoL 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää viivästyskorkoa.

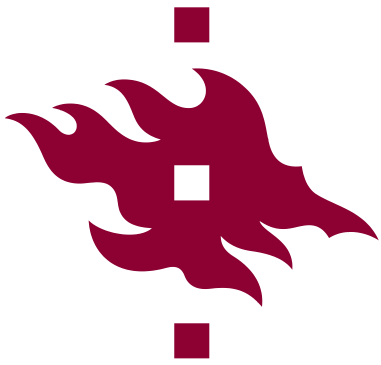
3. Tuomiolauselman rakenne (2/2)

4. **Asianosaisten oikeudenkäyntikulut**
5. **Uskotun miehen palkkio ja kulut** → Välimiesoikeus velvoittaa X:n maksamaan uskotulle miehelle, X:lle palkkiona X euroa lisättynä arvonlisäverolla X euroa, yhteensä X euroa, sekä kulukorvauksena X euroa lisättynä arvonlisäverolla X euroa, yhteensä X euroa.
 - Palkkio ja kulukorvaus maksetaan kuukauden kuluessa välitystuomion antopäivästä.
 - Viivästyneelle suoritukselle on maksettava KorkoL 4.1 §:n mukaan määräytyvää viivästyskorkoa.
 - Kenelle palkkio lopulta maksetaan? → Esim. asianajotoimistolle?
6. **Välimiesoikeuden palkkio ja kulut** → Ks. kohta 5.
7. **Muut vaatimukset** → Välimiesoikeus hylkää muut asiassa esitetyt vaatimukset.

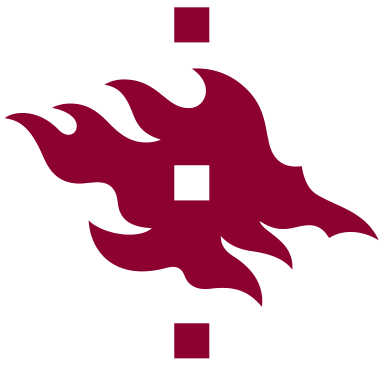
4. Välimiesten ja uskotun miehen palkkio, oikeudenkäyntikulut (1/6)

- Välimiesten palkkiot
 - OYL 18:8:n mukaan ”(v)älimiesmenettelyn kustannuksista vastaa lunastaja, jos välimiehet eivät erityisestä syystä katso kohtuulliseksi määrätä toisin”.
 - Lähtökohtana siis on, että enemmistöosakkeenomistaja vastaa välimiesmenettelyn kustannuksista, vaikka lunastusta olisi vaatinut vähemmistöosakkeenomistaja.
 - OYL 18:8:n pääsäännöstä poikkeaminen on hyvin harvinaista. → Esim. vuosina 2010–2014 vain yhdessä tapauksessa vähemmistöosakkeenomistaja katsottiin osittain vastuulliseksi välimiesmenettelyn kustannuksista. → Kiinteistö Oy Raison Tuotekatu 7, 3.2.2010.

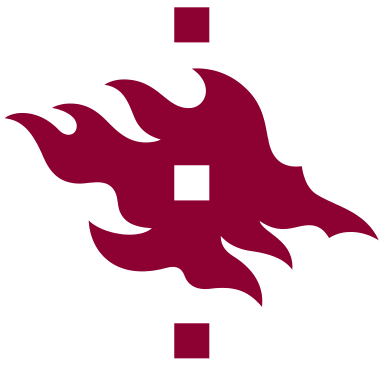
4. Välimiesten ja uskotun miehen palkkio, oikeudenkäyntikulut (2/6)

- Mitä tarkoitetaan ”välimiesmenettelyn kustannuksilla”?
 - Välimiesten palkkiot ja muut kulut
 - Uskotun miehen palkkio ja mahdolliset kulukorvaukset
 - Huom! Sihteerin palkkiota ei laskuteta erikseen, vaan se vähennetään välimiehen palkkiosta. → Keskuskauppakamarin välimieslautakunnan antamat ohjeet sihteerin käytöstä kohta 4: ”Sihteerin käytöstä ei saa aiheutua ylimääräisiä kustannuksia asianosaisille. Välimiesoikeus ei saa pyytää asianosaisia maksamaan sihteerille korvausta hänen tekemästään työstä.”
- Miten välimiehen palkkio lasketaan?
 - Lähtökohtana VML 46.2 §: ”Välimiehille tulevan korvauksen on, ottaen huomioon tehtävän vaatima aika, asian vaikeusaste ja muut asiaan vaikuttavat seikat, oltava kohtuullinen.”

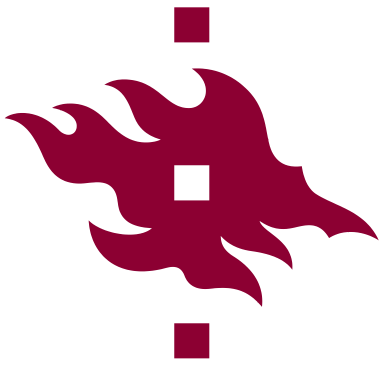
4. Välimiesten ja uskotun miehen palkkio, oikeudenkäyntikulut (3/6)

- Lunastusmenettelyissä ei sovelleta analogisesti Keskuskauppakamarin vahvistamia palkkiosuosituksia. → Palkkion määrää ei tule lähtökohtaisesti sitoa riidan taloudelliseen intressiin.
- Sillä seikalla, onko kohdeyhtiö yksityinen osakeyhtiö vai julkinen osakeyhtiö / pörssiyhtiö, ei pitäisi olla välitöntä vaikutusta palkkion määrään. → Itse asiassa yksityisen, suljetun osakeyhtiön osakkeen arvonmääritys on monesti huomattavasti hankalampi tehtävä kuin noteeratun osakkeen arvonmääritys.
- Sihteerille määrättävän korvauksen suhteen on oltava erityisen huolellinen. → Se ei saa kohtuuttomasti paisuttaa välimiehen palkkiota.
- Muita huomioita

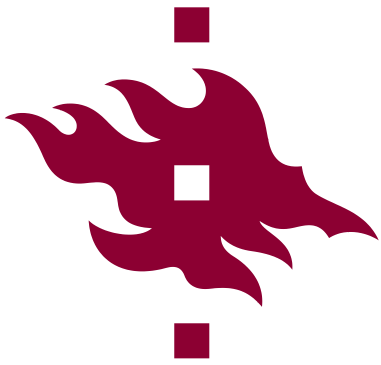
4. Välimiesten ja uskotun miehen palkkio, oikeudenkäyntikulut (4/6)

- Aikaisempaa palkkiokäytäntöä on jossain määrin hyvä seurata.
- Menettelyn aikana on järkevää pitää kirjaa tehdyistä työtunneista ja välimiehen erilaisista toimenpiteistä.
- Palkkion määrä olisi aina hyvä perustella huolellisesti. → Pelkkä ylimalkainen vetoaminen työmäärään, asian vaikeusasteeseen tms. ei ole huolellista perustelemista.
- Uskotun miehen ja asiamiesten panoksella on usein vaikutusta välimiehen työtaakkaan. → Tämä on syytä ottaa huomioon.
- Tilastotietoa (vuodet 2010–2014)
 - OY: palkkion aritmeettinen keskiarvo n. 25.000 euroa; mediaani 13.500 euroa; vaihteluväli 4.000–120.000 euroa.
 - OYJ / pörssiyhtiö: palkkion aritmeettinen keskiarvo n. 40.000 euroa; mediaani 27.500 euroa; vaihteluväli 15.000–93.000 euroa. → Palkkioiden määrissä nähtävissä selvää nousua.

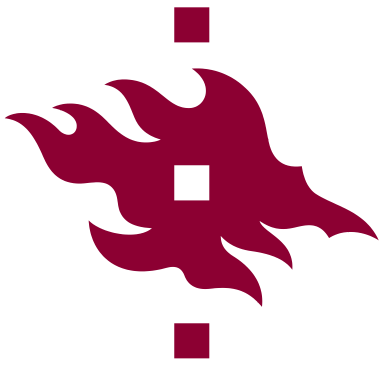
4. Välimiesten ja uskotun miehen palkkio, oikeudenkäyntikulut (5/6)

- Oikeudenkäyntikulut
 - Asianosaisten asianajokuluihin ja lunastuslautakunnan perimiin maksuihin ei sovelleta OYL 18:8:ää.
 - Lähtökohtana on, että asianosaiset vastaavat näistä kuluista itse.
 - Vuosina 2010–2014 annetuista välitystuomioista tosin ilmenee, että n. 40 %:ssa tapauksista välimiesoikeus on säilyttänyt vähemmistöosakkeenomistajien oikeudenkäyntikuluvastuuta lunastajalle. → Miksi?
 - Lunastaja on ”hävinnyt” jutun.
 - Vähemmistöosakkeenomistaja on omalla aktiivisuudellaan myötävaikuttanut lunastushinnan selvittämiseen.

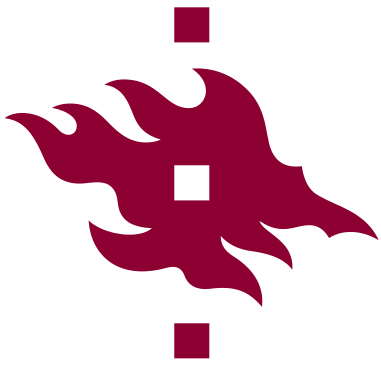
4. Välimiesten ja uskotun miehen palkkio, oikeudenkäyntikulut (6/6)

- Huom! Se, että vakuuden määrää on korotettu vähemmistöosakkeenomistajan aktiivisuuden johdosta, ei ole usein yksistään ollut riittävä peruste kuluvastuun jakamiselle. → Okmetec Oyj, 30.1.2017 vs. Nordic Aluminium Oyj, 7.6.2013
- Menestyksekkäät editio- tms. vaatimukset.
- Huom! Pelkkä osallistuminen menettelyyn tai asiamiehen käyttö ei ole peruste säilyttää kuluvastuuta lunastajalle.
- Toisinaan esiintyy tilanteita, joissa vähemmistö yrittää näennäiseen aktiivisuuteensa vedoten ”lypsää” oikeudenkäyntikulukorvauksia lunastajalta. → Näihin yrityksiin välimiesoikeuden on suhtauduttava kriittisesti.
 - Ilmiö on tuttu myös Ruotsissa.
- On myös mahdollista, että lunastajan oikeudenkäyntikuluja säilytetään vähemmistöosakkeenomistajien kannettaviksi. → Ks. mm. Karair Oy, 13.9.2001

5. Muutoksenhakuohjaus (1/2)

- Välitystuomioon on liitettävä OYL:a ja VML:a koskeva muutoksenhakuohjeistus:
 - ”Välitystuomioon tyytymätön asianosainen ja uskottu mies voi OYL 18 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan hakea siihen muutosta valittamalla Helsingin käräjäoikeuteen. Valituskirjelmä, johon on liitettävä jäljennös välitystuomiosta, on toimitettava Helsingin käräjäoikeuteen viimeistään 60 päivän kuluttua välitystuomion rekisteröimisestä.”
 - Huom! Välimiesten on rekisteröitävä välitystuomio kahden viikon kuluessa sen antamisesta (OYL 18:9.2).

5. Muutoksenhakuohjaus (2/2)

- ”VML 47 §:n mukaan asianosaisella on oikeus 60 päivän kuluessa siitä päivästä, kun hän on saanut kappaleen välitystuomiosta, hakea tuomioistuimelta muutosta välitystuomioon siltä osin kuin se koskee välimiehelle vahvistetun palkkion määrää. Muutosta haetaan toimittamalla kirjallinen hakemus ja jäljennös välitystuomiosta sille alioikeudelle, jonka tuomiopiirissä välitystuomio on annettu.”
 - Huom! VML 47 §:n mukainen muutoksenhakupaikka saattaa olla muu kuin Helsingin käräjäoikeus.
 - 60 päivän määräaika alkaa juosta välitystuomion kappaleen saamisesta, ei sen rekisteröimisestä.
- Lunastustuomion täytäntöönpano edellyttää lainvoimaisuutta, jonka se saavuttaa OYL 18:10.1:n mukaisen määräajan umpeuduttua. → Myös tästä voidaan ottaa hyvä ottaa maininta välitystuomioon.